

The Holy See

KATEHEZA PAPE BENEDIKTA XVI.

NA OPĆOJ AUDIJENCIJI

Srijeda, 3. listopada 2007.

Sv. Ćiril Aleksandrijski

Draga braćo i sestre!

I danas, nastavljajući naš itinerarij koji slijedi tragove crkvenih Otaca, nailazimo na veliki lik: na sv. Ćirila Aleksandrijskoga. Povezan s kristološkom raspravom koja je dovela do koncila u Efezu 431. i posljednji istaknuti predstavnik aleksandrijske tradicije, na grčkome Istoku Ćiril je kasnije nazvan "čuvarom točnosti" – što treba shvatiti kao čuvar prave vjere – i čak "pečatom Otaca". Ti drevni izrazi dobro ističu činjenicu koja je karakteristična za Ćirila, to jest stalnu upućenost aleksandrijskoga biskupa na prethodne crkvene autore (među njima nadasve Atanazija) s ciljem da pokaže kontinuitet svoje teologije s tradicijom. On se hotimično izričito ubraja u tradiciju Crkve, u kojoj prepoznaje jamstvo kontinuiteta s apostolima i sa samim Kristom. Ćirila - čašćenoga kao sveca kako na Istoku tako i na Zapadu - crkvenim je naučiteljem godine 1882. proglasio papa Lav XIII., koji je istodobno isti naslov pripisao i jednome drugome istaknutom predstavniku grčke patristike - sv. Ćirilu Jeruzalemskom. Tako je otkrivena i panja i ljubav za istočne kršćanske tradicije toga pape koji je kasnije naučiteljem Crkve proglasio i sv. Ivana Damašćanskoga, pokazujući tako da i istočna i zapadna tradicija očituju naučavanje jedine Kristove Crkve.

Jako je malo informacija o Ćirilovu ivotu prije njegova izbora na vano sjedište u Aleksandriji. Ćiril, nećak Teofila - koji je čvrstom rukom i prestino vodio aleksandrijsku biskupiju kao biskup od 385. godine - vjerojatno se rodio u toj egipatskoj metropoli između 370. i 380. godine i vrlo je brzo upućen u crkveni ivot te je primio dobar odgoj i teološko i kulturno obrazovanje. Godine 403. u pratnji je moćnoga strica u Carigradu, i tamo je sudjelovao na sinodi nazvanoj "hrastova", koja je smijenila biskupa toga grada, Ivana (kasnije nazvanoga Zlatousti), obilježavajući na taj način trijumf aleksandrijske nad onom – tradicionalno rivalskom – carigradskom, gdje je svoje sjedište imao i

car. Po smrti strica Teofila, još mladi Ćiril 412. godine izabran je za biskupa utjecajne Crkve u Aleksandriji kojom je upravljao velikom snagom kroz 32 godine, nastojeći uvijek potvrditi njezin primat na cijelome Istoku, osnažen i tradicionalnim vezama s Rimom.

Dvije ili tri godine kasnije, 417. ili 418., aleksandrijski biskup pokazao se realistom u uspostavljanju prekinutih odnosa zajedništva s Carigradom, koje je bilo prekinuto od 406. godine kao posljedica smjenjivanja Zlatoustoga. No, stari se sukob s carigradskom stolicom ponovno zapalio desetak godina kasnije, kada je 428. tamo izabran Nestorije, autoritativan i strog monah antiohijske tradicije. Novi je biskup Carigrada, zapravo, vrlo brzo prouzročio protivljenje jer je u svojem propovijedanju za Mariju više volio naziv "Majka Kristova" (Christotokos) umjesto naziva koji je već bio vrlo drag pučkoj pobožnosti – "Majka Boja" (Theotokos). Razlog toga izbora biskupa Nestorija bilo je njegovo prijanjanje uz kristologiju antiohijskoga tipa koja je išla dotle da je, kako bi očuvala vanost Kristova čovjštva, ustvrdila da je ono odijeljeno od boanskoga. I tako više nije postojalo pravo jedinstvo između Boga i čovjeka u Kristu te se, naravno, više nije moglo govoriti o "Majci Bojoj".

Ćirilova reakcija – a tada je on bio najviši predstavnik aleksandrijske kristologije, koja je pak namjeravala snano isticati jedinstvo Kristove osobe – bila je gotovo neposredna te se širila svim sredstvima već od 429. godine, obraćajući se i nekim pismima samome Nestoriju. U drugome pismu (PG 77,44-49) što mu ga je uputio u veljači 430. čitamo jasnu tvrdnju o dunosti Pastira da očuvaju vjeru Bojega naroda. To je bio njegov kriterij, koji vrijedi i danas: vjera Bojeg naroda je izraz tradicije, jamstvo zdravoga nauka. Nestoriju piše ovako: "Narodu se treba izloiti naučavanje i tumačenje vjere na potpuno besprijekoran način i sjetiti se da će onaj koji skandalizira i jednoga od najmanjih koji vjeruju u Krista doivjeti nepodnošljivu kaznu".

U samome pismu Nestoriju – pismu što će ga kasnije, 451. godine, odobriti četvrti ekumenski, Kalcedonski koncil – Ćiril s jasnoćom opisuje svoju kristološku vjeru: "Tako tvrdimo da su različite naravi koje su se ujedinile u pravo jedinstvo, no rezultat obje je samo jedan Krist i Sin, ne zato što bi zbog jedinstva bila izbrisana različitost naravi, već prije svega zbog toga što su boanstvo i čovjštvo, sjedinjene u neizrecivo i neopisivo jedinstvo, za nas proizvele samo Gospodina i Krista i Sina". A ovo je vano: pravo čovjštvo i pravo boanstvo stvarno se ujedinjuju u samo jednoj Osobi, našem Gospodinu Isusu Kristu. Stoga, nastavlja biskup iz Aleksandrije, "ispovijedat ćemo samo Krista i Gospodina, ne u smislu da častimo čovjeka zajedno s Logosom, kako se ne bi insinuirala zamisao o odvojenosti kada se kae 'zajedno' već u smislu da častimo samo jednoga i istoga, jer izvan Logosa nije njegovo tijelo, s kojim se nalazi i uz svoga Oca, ne kao da bi kraj njega sjedila dva sina, već samo jedan ujedinjen s vlastitim tijelom".

I ubrzo je biskup Aleksandrije, zahvaljujući domišljatim savezima, postigao da Nestorije bude opetovano osuđen: sa strane Rimske stolice, potom nizom od dvanaest anatema koje je sastavio on sam te, na kraju, od Trećega ekumenskoga koncila koji je odran u Efezu 431. godine. Skupština, koja je odrana uz izmjenične i burne događaje, završila je prvim velikim trijumfom

pobonosti Mariji i progonstvom carigradskoga biskupa koji nije htio priznati Djevici naslov "Majka Boja" zbog pogrešne kristologije koja je nosila razdijeljenost u samome Kristu. Nakon što je tako nadvladao nad suparnikom i njegovim naučavanjem, Ćiril je ipak znao – već 433. godine – doći do teološke formule kompromisa i pomirenja s Antiohijcima. A i to je vrlo znakovito: s jedne je strane jasnoća vjerskoga nauka, ali s druge također i snano traenje jedinstva i pomirenja. Sljedećih godina posvetio se na sve načine obrani i pojašnjavanju svoga teološkoga stajališta sve do smrti 27. lipnja 444. godine.

Ćirilovi spisi – koji su bili doista brojni i prošireni na sve strane i preko različitih latinskih i istočnih prijevoda već u tijeku njegova ivota, što svjedoči o njihovome neposrednom uspjehu – od prvotne su vanosti za povijest kršćanstva. Vani su njegovi komentari na brojne starozavjetne knjige i Novi zavjet, među kojima je cijelo Petoknjije, Izaija, Psalmi te Ivanovo i Lukino evanđelje. Također su vana i doktrinalna djela u kojima se nalazi učestala obrana trojstvene vjere protiv arijanskih teza i protiv Nestorijevih teza. Osnova Ćirilova naučavanja je crkvena tradicija, a osobito - kako je već spomenuto – spisi Atanazija koji je bio njegov veliki prethodnik na aleksandrijskoj stolici. Među ostalim Ćirilovim spisima na kraju treba podsjetiti na knjige Protiv Julijana, posljednji veliki odgovor na protukršćanske polemike, što ju je biskup Aleksandrije diktirao vjerojatno u posljednjim godinama svoga ivota kako bi replicirao na djelo Protiv Galileia što ga je puno godina ranije, 363. godine, napisao car koji je nazvan Apostata jer je napustio kršćanstvo u kojemu je bio odgojen.

Kršćanska je vjera nadasve susret s Isusom, "Osobom koja ivotu daje novo obzorje" (encikl. *Deus caritas est*, 1). Sv. Ćiril Aleksandrijski bio je neumorni i ustrajni svjedok Isusa Krista, utjelovljene Riječi Boje, ističući nadasve jedinstvo u njemu, kao što ponavlja 433. godine u prvome pismu (PG 77,228-237) biskupu Sukcensu: "Jedan je Sin, jedan je Gospodin Isus Krist, kako prije utjelovljenja tako i poslije utjelovljenja. Naime, ne bijaše jedan Sin Logos rođen od Oca, a drugi onaj rođen od svete Djevice; već vjerujemo da je upravo On koji je prije vremena rođen i po tijelu od jedne ene". Ova tvrdnja, bez obzira na njezino doktrinalno značenje, pokazuje da je vjera u Isusa Logosa rođenoga od Oca također ukorijenjena u povijest jer, kako tvrdi sveti Ćiril, taj isti Isus došao je u vremenu rođenjem od Marije, Theotokos, i bit će – prema svome obećanju – uvijek s nama. I to je vano: Bog je vječan, rođen je od jedne ene i ostaje s nama svaki dan. U tom pouzdanju ivimo, u tome povjerenju nalazimo put našega ivota.

Papin pozdrav hrvatskim hodočasniciima na hrvatskom:

Od srca pozdravljam sve hrvatske hodočasnike, a na poseban način mješoviti zbor mladih "Panis Angelicus" iz Zagreba. Gledajući uvijek u Krista koji vas beskrajno ljubi, svojim glasom i svojim ivotom dajite hvalu Bogu. Hvaljen Isus i Marija!

Copyright © Dicastero per la Comunicazione - Libreria Editrice Vaticana